

Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése]”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez
Készítette:

Dr. Szonda István (név)

..... (aláírás)

Gyomaendrőd, 2015. február 6. (település, dátum)

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Gyomaendrődi Kállai Ferenc Népfőiskola Alapítvány
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Szonda István kuratórium elnök

Levelezési cím: 5500 Gyomaendrőd, Kovács Imre út 48.

Telefonszám: 06-20-236-0046

E-mail cím: szondaistvan70@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Endrőd népi vallási hagyományai és népszokásai
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:
 agrár- és élelmiszergazdaság
 egészség és életmód
 épített környezet
 ipari és műszaki megoldások
 kulturális örökség
 sport
 természeti környezet
 turizmus és vendéglátás
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:
Gyomaendrőd kül- és belterülete
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési tájegységi megyei külhoni magyarság
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Endrődi népi vallási hagyományainak és népszokásainak gazdagságára már az 1960-70-es években felhívták a szakkutatók a figyelmet. Balassa Iván az endrődi sajátos gazdálkodásra, Beck Zoltán az endrődi Háromkirályjárásra és betlehemesre, Erdélyi Zsuzsanna pedig az itt megőrzött archaikus imákra. A gyűjtőmunkát Vaszkó Irén tanárnő, az Endrődi Tájház létrehozója végezte el. Kutatásaiból az Endrődi Füzetek sorozat közölt összegzéseket. A népszokások leírását és közlését a tájház dolgozói a Városunk Újság néprajzi cikksorozatában

évek óta közölték és közlik. A téli ünnepkör dramatikus vallási szokásait (Betlehemezés, Háromkirályjárás) már több mint tíz éve, minden Vízkeresztkor felelevenítik a gyermekcsoportok a tájházban és a népházban.

Az endrődi hagyományos temetői kultúra ősi sírkeresztjei ma is láthatók öreg temetőinkben. A rózsakeresztnek nevezett forma jellegzetessége a keresztvégződés hármas félköríves tagoltsága. Gyakran a keresztre szomorúfűz motívumot véstek rá. Az endrődi katolikus temetőknek sajátos hangulatot nyújtanak az 50 cm-től a 150 cm magasságig felnyúló keresztetek.

Útmenti fogadalmi feszületek Endrőd minden a községbe bevezető útján állnak. A belterületen és Öregszőlőben 11 fogadalmi kereszt van felállítva, a külterületeken pedig még két keresztől van adatunk. Az öntöttvasból és fából készült kereszteteket a 19. századtól napjainkig állítanak a városban. Általában vallási fogadalomból, hála és köszönet képpen állítják a családok ezeket az emlékeket.

5. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Endrőd népi vallási hagyományai igen sok archaikumot és egyedi vonást őrzött meg. A kulturálisan szigetszerű endrődi vallási és népszokás hagyományok eltérnek a környező települések hasonló jellegű szokásaitól. A betlehemes és háromkirályjárás szöveg és hanganyaga, valamint a dramatikus játék díszlete, mozgásai megmentésre és továbbadásra méltó ősi emlékeink. A Feketevasárnapi közöntő a Húsvéti böjt jellegzetes házról-házra járó termékenység varázsló rítusa, melynek egyedi szövege és dallama is felgyűjtésre került. Az endrődi hagyományos sírkeresztetek és útmenti feszületek ugyancsak az egykori buzgó vallási életet élő falu megmaradt emlékei. Megmentésük és a helyi értéktárba kerülésük fontos városi kulturális érdek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források) Erdélyi Zsuzsanna: Hegyet hágék, lőtőt lépék. Archaikus népi imádságok, Beck Zoltán: Népszokások Békés megyében, Endrődi Füzetek I., Városunk Újság ide vonatkozó cikkei, közlései

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat